

Zvēr. adv. pal.

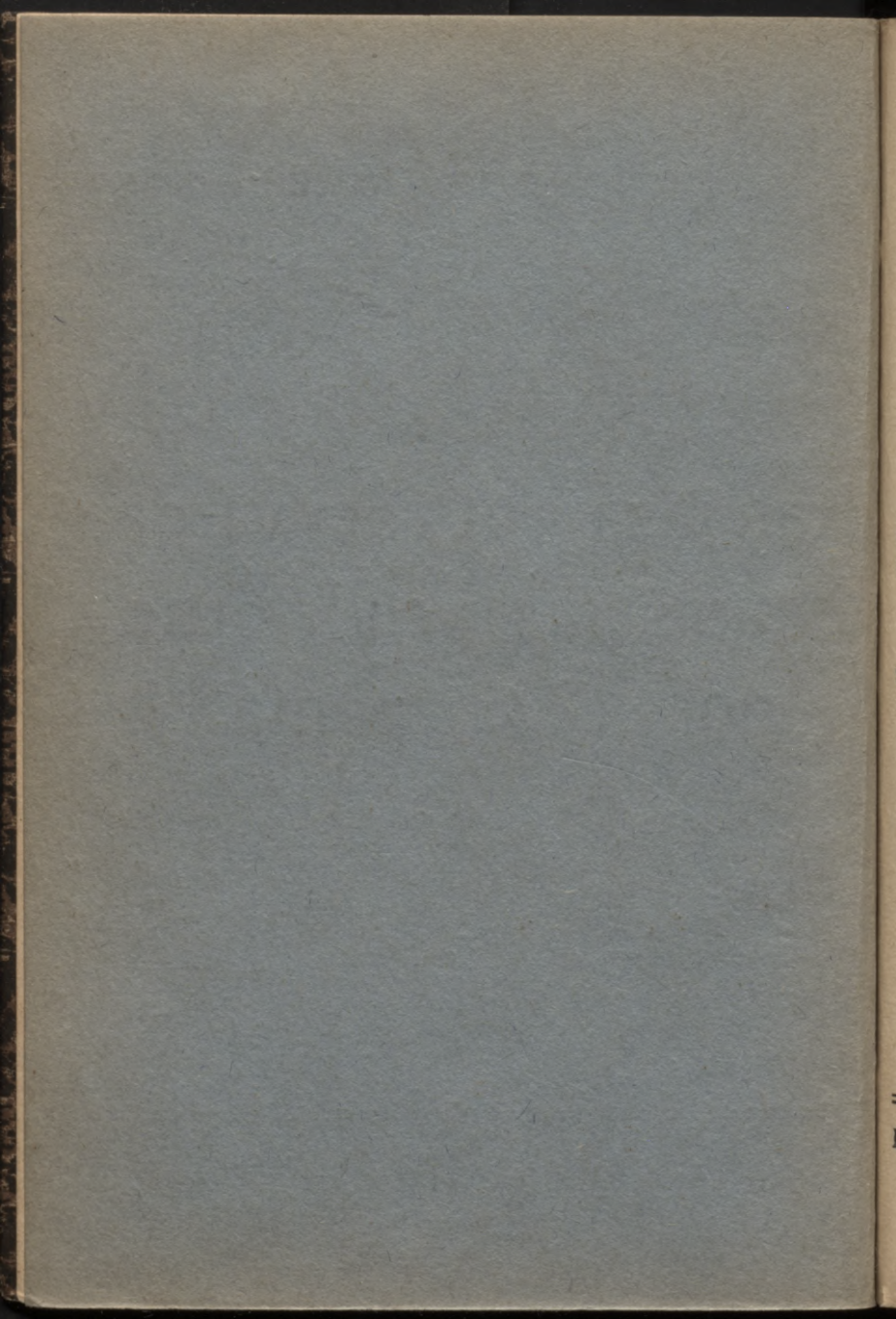
Latv. Med.

Ferdinands Jakobsons

Kas jāsaprot zem vārda
„valdišana“ civ. proc.
nol. 1233. panta?

R Ī G Ā, 1 9 3 7. g.

VHC

Zvēr. adv. pal.

Latv. Kod.

Ferdinands Jakobsons

34
—
677 m/f

184022

Kas jāsaprot zem vārda
„valdišana“ civ. proc.
nol. 1233. panta?

R Ī G Ā, 1 9 5 7. g.

L. V. B.
ln. 350481 ✓

0309057606

Spiestuve „Extra“, Rīgā
1. Jaunāvu ielā 15. t. 23588

I.

Kad prāva ir tiesā izbeigusies ar *condemnatio pecuniaria* un uzvarējusē puse vēlas saņemt apmierinājumu, vērsot piedziņu uz kustamu mantu, tad pirmais jautājums, kam jāpaceļas, ir: kādas kustamas mantas parādniekam pieder.

Mūslietu visnopietnākā un visgrūtākā no likumdošanas politikas viedokļa civiltiesiskā problēma ir, bez šaubām, parādnieka maksātspēja. Bet kur ir maksātspēja, tur ir dabīgi sastapt arī otru parādību: mantas slēpšana no parādnieka puses. Parādnieks cenšas viņam vēl pārpalikušās mantas un vērtības paturēt sev un kreditoram viņa prasījuma apmierināšanai neatstāt. Paņemieni, kurus pielieto ļaunprātīgs parādnieks, lai izvairītos no parāda maksāšanas, ir bezgalīgi daudz, bet galvēnā kārtā tie pastāv iekš tam, ka parādnieks mēģinā radīt tādū stāvokli, kāš pārliecinātu kreditoru un izpildu orgānus, ka manta pieder nevis viņam, bet gan kādam citam, trešai personai. (Māntas slēpšana vārda burtiskā nozīmē sastopama daudz retāk un maksātspējīgā parādnieka atmaskošana šajā viņa darbībā nav juridiska problēma).

Lai panāktu savu mērķi, parādniekam jābūt ar trešo personu uz vienu roku: trešā persona uzstājas kā stridū esošo mantu īpašniece. Kāmēr gāja strids tiesā dēļ prasības piespriešanas, piedzinējam bija tikai viens pretinieks — parādnieks — bet tagad sprieduma izpildīšanas stādijā, viņam jau jācīnās ar diviem pretiniekiem — ar parādnieku un ar trešo personu. Ļoti bieži gadās, ka šī cīņā ar 2 ļaunprātīgiem pretiniekiem nav piedzinējam

pa spēkam, un tamdēļ ir pilnīgi saprotams, ka likumdevējam un tiesai šai cīņā jāieņem noteikts stāvoklis, aizsargājot piedzinēju, lai uzvārētu nevis ļaunprātība, bet taisnība.

Bet, no otrās puses, kad mantas slēpsana pārvēršas par ikdienišķu parādību, kad sabiedrība un tiesa sāk griezt uz šo parādību sevišķu vērību, kā uz civiltiesisko sabiedrību apdraudošo ļaunumu, tad arī ir ļoti dabīgi, ka uz katru trešo personu, kuŗa sūdzas dēļ savām, ar mantas aprakstīšanu no tiesu izpildītāja, aizkārtām tiesībām, sāk skatīties aizdomīgi, sāk uzskatīt par vienkāršu, parādnieka līdzdalībnieku. Šāda prezumptīvi aizdomīga izturēšanās pret trešo personu var radīt daudz parestību no ne visas taču trešas personas ir ļaunprātīgas.

Aiz pievestiem iemesliem top saprotams, ka civilprocesa priekšrakstiem tiesu izpildītājam par to, kādas mantas viņš drikst un viņam ir jāaprakstā piedzinēja prasījuma apmierināšanai un no kādu mantu aprakstīšanas jāatturas, ir ļoti svarīga nozīme

Jautājums par to, kam aprakstīšanai nolemta manta pieder, var, kā mēs redzēsīm tālāk, galīgi izšķirties tikai tiesā, bet cīņa starp kreditoru un trešo personu daudzreiz lieta prakiski izšķiras daudz agrāki, taisnī pie mantas aprakstīšanas, jo kāmēr tiesā ies strīds par to, kam mantas pieder, parādnieks var tās nobēdzināt, sakarā ar ko prasību dēļ īpašuma tiesību atzīšanas uzvarējušais piedzinējs var palikt bez apmierinājuma. Tamdēļ katrā piedzīšanās, kas vērsta uz kustamu mantu, ir no liela svara jau iepriekš zināt vai mantu var aprakstīt vai nē.

Tiesu izpildītājam ir jāapraksta parādniekam piederošās mantas, tās mantas, uz kuŗām parādniekam pieder īpašuma tiesības. Bet pēc kādām pazīmēm lai viņš to konstatē? — Var iedomāties tādu kārtību, ka kreditoram, kas vērš piedziņu, būtu bijis iepriekš jāpierāda, jeb izpildu organam būtu ex officio jānodibinā, ka aprakstīšanai uzdotās mantas ir parādnieka īpašums. (Kā tāds stāvoklis ir iedomājams, rāda tas apstāklis, ka piedziņu uz nekustamu mantu var vērst tikai iepriekš nodibinājot, ka

imobilis tiesām pieder parādniekam)- Bet aiz praktiskiem
tiesmesliem likums šādu prasījumu neuzstādā; piedziņa
zaudētu savu vajadzīgo ātrumu un efektu.

Bet, no otrās puses, lai tiesu izpildītājam būtu pie-
nākums viņam uzrādīto mantu aprakstīt, arī nepietiek ar
vienkāršu piedzinēja apgalvojumu, ka tā pieder parād-
niekam. Pielaižot šādu kārtību, būtu parāk apdraudētas
trešo personu intereses.

Tā kā pats tiesu izpildītājs nav kompetents nodibi-
nāt, kam pieder īpašuma tiesības uz kustamām mantām
— tas izšķirams tikai tiesā (Civ. Proc. Nolik. l. p.) —
tad modernās likumdošanas ir atradušas izeju iekš tam,
ka nosaka, pēc kādām ārēji saskatāmām, likumā tieši
norādītām, objektīvām pazīmēm, kas var nodibināt pre-
zumpciju par to, ka manta pieder parādniekam, tiesu
izpildītājam pie aprakstīšanas jāvadas. Mūsu likumi par
šādu pazīmi ir izraudzījušies „valdīšanu“, norādot Civ.
Proc. Nolik. 1233. pantā, ka tiesu izpildītājam dota tiesī-
ba aprakstīt tikai tādas kustamas mantas, kas atrodas
parādnieka valdīšanā. Likumdevējs šai ziņā ir izgājis iz
prezumpcijas, ka parasti tas, kam ir valdīšana, ir arī man-
tu īpašnieks (En fait de meubles la possession vaut le
titre — Code civil, art. 2279).

II.

Bet kas jāsaprot zem šī likumā minētā vārda „val-
dīšana“? Izskaidrojot šo vārdu, mūsu Senāts savā 1922.
g. 9. septembra spriedumā Vēvera sūdzības lietā (pievests
Konradi u. Valtera spr. krājumā, 11. sej, lp. 154 — 156.),
nosauc to par „faktisko valdīšanu“, aizrādot, ka tiesu
izpildītājam ir tiesība aprakstīt tikai tās mantas, kas atro-
das parādnieka „faktiskā valdīšanā“; tajā pašā spriedumā
citā vietā šis jēdziens tiek nosaukts par „detenciju resp.
faktisko rīcību“; tāpat Senāta 1933. g. spr. № 800 Akc.
Sab-bas „Lateksim“ lietā (Konradi un Valters, IX. sējums,
lp. 591.) un 1934 g. spriedumā № 437 Legus lietā (Kon-
radi un Valters, XI. sej. lp. 24).

Pēc pastāvošās terminoloģijas „faktiska valdīšana“ ir detentio, proti, tāda valdīšana, kur valdītājam nav animus domini un kur manta tiek turēta alieno nomine. Pretstats detencijai ir possessio: Posesoram ir animus rem sibi habendi un viņš valda suo nomine.

Valdīšanas instituts ir viens no visgrūtāki saprotamiem juridiskiem institūtiem. Pēc Dernburga viņš ir fenomēns. Nevienam vēl līdz šim nav izdevies galīgi izskaidrot, kamdēļ vienā gadījumā mantas turēšana bauda privilēģiju, sevišķu aizsardzību, bet otrā gadījumā nē. Bet pie kāda uzskata par šī jēdziena saturu un atšķirību arī nepieturētos, viens, man āķiet, ir nenoliedzams: possessio stāv īpašuma tiesībai tuvāk, nekā detentio. Prezumpcijas „la possession vaut le titre“ pareizību apstiprinā possessio, bet nevis detentio. Tamdēļ arī likums piešķir vairāk tiesību possessoram nekā detentoram, jo viņš ir vai nu mantas īpašnieks, jeb vismaz tāda persona, kam uz mantu ir sevišķi svarīgas tiesības. Ne gan visi posesori ir arī īpašnieki, bet ja kāds ir detentors, tad tas taisnī nozīmē, ka ne viņš ir mantas īpašnieks, bet gan kāda cita persona.

Ja nu tiešām būtu tā, kā to norāda Senāts, proti, ka tiesu izpildītājam jāapraksta mantas, kas atrodas parādnieku „detentio“, tad tas pēc būtības nozīmētu pavēli aprakstīt parādniekam svešas mantas. Pielaišot, ka tāds būtu bijis likuma mērķis, taču nevar, jo tad iznāktu ka tiesu izpildītājam, piemēram, jāaprakstā par kalpotāja parādiem pēdējā detentio esošās saimnieka mantas, un, otrādi, viņam, aprakstot rūpniecības uzņēmumu, par uzņēmuma īpašnieka parādu nebūtu tiesība aprakstīt ražojumus, ja tie aprakstīšanas brīdī atrastos strādnieku „faktiskā valdīšanā“, u. t. t.

Tamdēļ, man šķiet, ir pilnīgi izslēgts, ka detentio varētu uzskatīt par pazīmi, kuŗa noderētu tiesu izpildītājam kustamas mantas aprakstīšanai. Un, acimredzot, Senāts, iztulkojot Civ. Proc. Nolik 1233, pantu, ir pielaidis vienkāršu terminoloģijas nepareizību.

No kurienes Senāts ir nācis pie šī apzīmējuma

„faktiskā valdīšana“? — Acīmredzot, no principiela krievu Senāta 1906. g. sprieduma № 22, jo arī tur tiek norādīts uz „faktiēskoje vļagenije“, kā uz aprakstīšanas priekšnoteikumu (Mūsu Senāts uz šo krievu Senāta spriedumu taisnī arī atsauca).

Bet, ņemot vērā ka nupat minētais krievu Senāta spriedums dots lietā, kuŗā bija piemēroti nevis Latvijas Civillikumi, bet gan X. sej. I. daļa, šāda vienkārša juridiska termiņa pārņemšana bija nevietā, jo X. sej. I. daļ. valdīšanas instituts ir regulēts pavisam citādi, nekā Latvijas likumos: X. sej. I. daļa nepazīst jēdzienus, kas atbilstu detentio un possessio. Krievu literatūrā pat pastāv strīds par to, vai valdīšana ir fakts jeb tiesība. Piem., E. V. Waskovskis saka: „po svojei juridiēskoi prirode vļadenije, s točk-zreņija naševo zakonodateļstva, predstavļajet soboi fakt, a ne pravo“ (Učebnik graždanskavo prava, II. izl., lp. 42.), turpretīm, G. Šeršenevičs apgalvo, ka „s točki zreņija deistvujuščevo russkovo zakonodateļstva vļadenije jestj ne fakt, a pravo“ (Učebnik graždanskavo prava, lp. 211 — 212.; tāpat K. D. Kavelins savā darbā „O teorii vļadenija“, I sej., lp. 16 — 19 un 37).

Pie tādiem apstākļiem krievu Senāts, norādot minētā 1906 gada spriedumā, ka tiesu izpildītājam ir tiesība aprakstīt tikai tās mantas, kas atrodas parādnieka faktiskā valdīšanā, nav vis domājis par detentio, bet par pavisam kaut ko citu; piem., ja viņš pieturējies pie Šeršeneviča uzskata, ka valdīšana ir tiesība, tad viņš, acīmredzot, ir vispāri sapratis zem vārda „faktiskā valdīšana“ ne valdīšanu, kā tas regulēts X. sejumā, bet gan kaut ko tādu, kas nav ne valdīšana, nedz tiesība.

Bet varbūt zem vārda „valdīšana“ Civ. Proc. Nolik, 1233. p. ir jāsaprot „possessio“? No teoretiskā viedokļa un loģiski tādām uzskatām nekas pretīm nestāv, jo, tiešām, visbiežāk nāk dzīvē priekšā, ka tas, kas ir mantas posesors, ir arī tās īpašnieks. Ir gan izņēmumi, bet tie ir reti. Bez īpašnieka possessio ir tikai piecām personām: 1) prekaristam, 2) emfiteitam, 3) superficiāram, 4) ķīlu

turētājam un 5) sekvestram. Šie izņēmumi gan vājinā possessio nozīmi, kā pazīmi, pēc kuŗas varētu vadīties tiesu izpildītājs pie piedziņas vēršanas uz kustamu mantu. Būtu gan labāk atrast tādu pazīmi, kas būtu raksturīga vienīgi īpašniekam. Bet neatkāŗīgi no visa tā, proti, ja arī possessio būtu tāda pazīme, kas raksturīga vienīgi īpašniekam, arī tad tā nevarētu noderēt tiesu izpildītājam par ceļa radītāju. Un tas aiz sekošiem iemesliem.

Ja tiesu izpildītājam būtu dots priekšraksts aprakstīt tikai tās mantas, kas atrodas parādnieka possessio, tad ir skaidrs, ka līdz ar to viņam uzlikts par pienākumu nodibināt, vai konkrētā valdīšana tiešām arī ir possessio, bet nevis tikai vienkārša detentio, kādu pazīmi konstatējot, viņam no aprakstīšanas būtu jāatturas.

Teoretiskā jautājumā par atšķirību starp possessio un detentio starp zinātniekiem, kā jau atzīmēts, pastāv ļoti lielas domstarpības, bet kādas tās arī nebūtu, viens ir skaidrs, un proti, ka, lai nodibinātu possessio, ir nepieciešams nodibināt causa possessionis, tas ir, tas, uz kāda pamata valdīšana dibinas, piem., valdīšanas iegūšana caur pirkšanu, caur dāvināšanu u.t.t., jo atšķirību starp possessio un detentio slēpjās taisni šinī causa.

Man liekas, ka tiesu izpildītājs nav tā persona, kas šādu jautājumus varētu atrisināt, nerunājot jau nemaz par to, ka nodibināt, vai parādniekam ir causa possessionis, piekrit, uz Civ. Proc. Nolik. I. panta pamata, tiesai un nevis tiesu izpildītājam. Otrkāŗt, ja tiesu izpildītājam uzdotu nodibināt valdīšanas causa, tad jau vienkāršāki būtu tūliņ uzdot viņam konstatēt, kam pieder īpašuma tiesības uz aprakstīšanai nolemto mantu, jo konstatēt valdīšanas pamatu nebūt nav vieglāk par īpašuma tiesību nodibināšanu. Treškāŗt, tiesu izpildītāja instituts vispāri nav radīts šādu svarīgu juridisku jautājumu atrisināšanai. Pēc visām modernām likumdošanām tiesu izpildītājs ir ierēdnis, kas izpilda tikai vienkāršākus pienākumus tiesā; nekur uz tiesu izpildītāju neskatas, kā uz kādu patstāvīgu faktoru procesā; viņš tikai izpilda tiesas rīkojumus, kuŗos, starp citu, ietilpst arī tiesas

spriedumi. Šī izpildu darbība neprasa ne sevišķas juridiskas zināšanas, nedz sevišķas gudrības; no tiesu izpildītāja netiek prasīts arī kāds izglītības stažs (skat. Tiesu lek. Lik. 226. p.: „Tiesu izpildītājus pie Apgabaltiesām un Tiesu Palātas ieceļ šo iestāžu priekšsēdētāji... pēc tam, kad viņi pienācīgā kārtībā pārlicinājušies par kandidāta tikumību un spējām izpildīt uzņēmos pienākumus“).

Sakarā ar šādu tiesu izpildītāja stāvokli, viņam, man šķiet, nekādā ziņā nevarētu uzticēt spriest par tiesībām jeb par partu tiesiskām attiecībām; vislielākais, ko viņš ir spējīgs darīt, tas ir spriest pēc mantu atrašanās ārējām pazīmēm. (Skat. Sen. 1933. g. 17. maija spr. № 800 Akc. Sabas „Lateksim“ lietā, kuņā paskaidrots, ka tiesu izpildītājs spriež tikai „pēc valdīšanas ārējām pazīmēm“ un viņam pat „nav pienākuma pārbaudīt dokumentus“ (Konradi un Valtera spr. kr. IX sej, lp. 591.).

No sacītā, tā tad, jānāk pie slēdziena, ka Civ. Proc. Nolik. 1233. p. zem vārda „valdīšana“ possessio arī saprast nevar.

Jautājumam par Civ. Proc. Nolik. 1233. p. iztulkošanu veltīts vēl Latvijas Senāta 1934. gada 24. oktobra spr. Pētersona sūdzībā Jēgera pr. I. pr. Vimbe (Konradi un Valtera spr. krāj. XI sej, lp. 228.—330). Šinī spriedumā Senāts operē ar jēdzieniem „faktiskā valdīšana“ un „juridiskā valdīšana“. No Senāta motīviem šinī lietā izriet, ka trešai personai ir „faktiskā valdīšana“ par aprakstamo mantu tanī gadījumā, ja viņai ir tās corpus; ja, turpretim, mantas corpus ir parādniekam, tad trešai personai faktiskās valdīšanas nav — viņai labākā gadījumā varētu būt tikai „juridiskā valdīšana“.

Attiecībā uz šo Senāta spriedumu vispirms jāsaka, ka tas ienes neskaidrības terminoloģijas ziņā, jo zem juridiskās valdīšanas mēs saprotam nevis „indirekto valdīšanu“, bet gan possessio.

Bet šim Senāta spriedumam nevar piekrist netikai sakarā ar tā nepareizu terminoloģiju. Pēc tā iznāk, ka

izšķirošais ir vienīgi corpus; tikko tiesu izpildītājs konstatē pie parādnieka aprakstīšanai uzdotās mantas corpus, tad viņam ir tā jāapraksta.

Bet ja uzdotu tiesu izpildītājam vadīties vienīgi no corpus'a, tad viņam, no vienas puses, vajadzēs aprakstīt mantas, kas acīmredzami parādniekam nepieder (piem., vajadzēs par fabriku strādnieku parādiem aprakstīt fabrikanta ražojumus, kuņus apstrādā strādnieks) un, no otrās puses, būs jāatturas no tādu mantu aprakstīšanas, par kuņu piederību parādniekam nebūs nekādas šaubas (piem., šinī pašā nupat pievestā piemērā tiesu izpildītājs nevarēs aprakstīt strādnieku rokās atradošas saimniekam piederošas mantas).

III.

Mēs esam nākuši pie slēdziena, ka valdīšanas instituts nevar būt par pazīmi, vadoties no kuņas tiesu izpildītājam būtu iespējams pareizi izdarīt kustamu mantu aprakstīšanu.

Bet kāda pazīme tad ir tā pareizā un piemērota?

Vispirms, man šķiet, jāsaka, ka ja par šādu pazīmi vispāri varētu noderēt kāds tiesisks instituts, tad runa varētu iet vienīgi par lietišķu tiesību institutu, jo uzlikt tiesu izpildītājam par pienākumu pētīt, kādas saistību tiesību attiecības pastāv starp prāvnieku un trešo personu, lai uz šī pētījuma rezultāta pamata taisīt slēdzienu par to, kam varētu piederēt īpašuma tiesības uz mantu, ir pilnīgi neiespējams. Bez tam, kā mēs jau ieminējamies augstāk, tiesu izpildītājam var uzdot vadīties tikai no tādām pazīmēm, kas izpaužas uz ārieni, viņam pat nevar uzlikt par pienākumu ielaisties apspriešanā par šo ārējo pazīmju nozīmi.

Bet arī neviens lietišķu tiesību instituts nevar noderēt šim mērķim. Pirmkārt, aiz tīri formēļa iemesļa, tamdēļ, ka katras tiesības esamībās konstatēšana, uz Civ. Proc. Nolik. I. p. pamata, piekrīt nevienam citam, kā tikai tiesai, un tamdēļ tiesu izpildītājs nevienu tiesību

konstatēt nav kompetents. Otrkārt, tas nav iespējams arī tīri praktiski, tamdēļ, ka mūsu lietišķās tiesības sastādā numerus clausus un neviens no likumā paredzētām par šādu pazīmi nevar noderēt: bez īpašuma tiesības, mūsu likumi pazīst vēl tikai divējādus lietišķu tiesību institutus — valdīšanu un tiesības un svešu mantu (servituti, emfiteisis, superficies, ķīlu tiesības); pirmais, kā mēs konstatējām, atkrīt, bet otrais nenoder tamdēļ, ka tiesu izpildītājam jāmeklē nevis tiesības uz svešu mantu, bet gan parādnieka paša manta.

Tā tad iznāk, ka par pazīmi var noderēt tikai kāds fakts jeb fakti. Lai nodibinātu, kādi fakti jeb faktiskie apstākļi šai ziņā noderētu, aplūkosim iepriekš, kā mūsu problēma tiek atrisināta citur. Un šai ziņā ir ļoti interesanti, ka Vācijas C. P. O. norāda tiesu izpildītājam, kā uz pazīmi, uz tādu jēdzienu, kas kadreiz, savā laikā, gan bija tiesība, bet tagad vairs nav, proti, uz t. s. vidus laiku „Gewere“ (saisīne).

Šī instituta saturs nav pietiekoši noskaidrots, bet ja „Gewere“ arī nav bijusi tiesība, tad tomēr vismaz zināmas tiesības ārējais izpaudums tā ir bijusi. Tas, kam bija „Gewere“, baudīja tiesību aizsardzību līdz tam laikam, kā mēr pastāvēja prezumpcija, ka pastāv zināmas materiālas tiesības. „Gewere“ saturs pa daļai sedzas ar romiešu tiesību valdījuma saturu; viņa tāpat, kā valdījums, nozīmēja faktisko varu par mantu, bet atšķiras no romiešu tiesībām tajā ziņā, ka viņas kodols pastāv faktiskā mantas izlietošanā (Der tatsaechliche Genuss des Vorteils). „Gewere“ ir tam, kas disponē par mantu; „Gewere“ nozīmē personas varu par mantu — („Machtverhaeltnis der Person zur Sache — A. Engelmann, „Das alte und das neue Buergerliche Recht Deutschlands“, Berlīnē, 1899, lp. 466).

Vācijas C. P. O. § 808 nosaka, ka tiesu izpildītājam jāapraksta tās mantas, kas atrodas „in Gewahrsam des Schuldners“ (Viduslaikos būtu teikuši — „wenn der Schuldner die Gewere hat“).

Pazīstamais vācu procesualists Richards Šmits

(Lehrbuch des deutschen Zivilprocessrechts, Ip. 602) sādā veida definīnē „Gewahrsam“ jēdzienu: „Gewahrsam ist nicht das Haben der Sache mit dem Willen, sie fuer sich zu haben (Besitz), er ist auch nicht die augenblickliche koerperliche Herrschaft ueber die Sache (custodia). Vielmehr ist er die durch tatsaechliche Verhaeltnisse unterstuetzte geistige Herrschaft ueber die Sache, d. h. die nach den tatsaechlichen Verhaeltnissen objektiv vorhandene und vom Vorstellungsleben bewusst erfasste Moeglichkeit, sich die koerperliche Herrschaft nach Belieben wieder zu verschaffen, — eine Moeglichkeit, die mit der custodia eines anderen wohl vereinbar ist und erst durch den Erwerb derselben geistigen und tatsaechlichen Herrschaft eines, durch ein dazwischentretendes Naturereignis etc angeschlossen wird.“

Jēdziens „Gewahrsam“, kuŗu varam latvieŗu valodā pārtulkot ar „faktiskā rīcība“, „disponēšana“ ir ļoti piemērota pazīme pie mantu aprakstīšanas aiz diviem iemesliem. Pirmkārt, viņš nav lietišķa tiesība, jo mūsu likumi tādu nepazīst, un, ievērojot lietišķu tiesību numerus clausus, strīds par to, vai kādai personai ir jeb nav disponēšana par mantu, ir tikai fakta jautājums; sakarā ar šo tiesu izpildītājam, nodibinājot, kam ir „Gewahrsam“ — disponēšana par mantu, jākonstatē nevis tiesiskas attiecības, kas runātu pretīm Civ. Proc Nolik. I p., bet gan tikai faktiskais apstāklis. Otrkārt, viņš, būdams vairāk, kā faktiska mantas turēšana, satur sevī tādus elementus, kas dod pietiekoši daudz garantijas un prezumpcijas, ka tas, kam piekrit disponēšana par mantu, ir arī tās īpašnieks.

Disponēšanas konstatēšana ļoti bieži sagādā lielas grūtības tad, kad parādnieks dzīvo ar trešo personu vienā dzīvoklī resp. vienās mājās, tā kā ir jāpieņem, ka bez tā, kas parādniekam ir mugurā, arī visas citas kopā ar citām personām ieņēmamā dzīvoklī jeb namā vai gruntsgabālā esošās mantas atrodas viņa disponēšanā, ciktāl tās nav padotas kādas citas personas rīcībā; tad ir skaidrs, ka, apķīlājot kopīgi apdzīvotās telpās atrodošās mantas, dabīgi jārodas neskaidrībai par to, par kādam īsti man-

tām disponē parādnieks un par kādām trešās personas.

Kas attiecas uz nomnieku un rentnieku, tad nepastāv nekādas šaubas par to, ka viņiem pieder disponēšana par to kustamo mantu kuŗu tie ienesuši, kā arī par augļiem, iegūtiem no tās. Šinī ziņā arī neko nevar mainīt tas apstāklis, ka izīrētājam resp. iznomātājam pieder uz šām mantām likumiskas aizturēšanas tiesības (Civ. lik. 1403. un 1404. p. p.). Pateicoties savām aizturēšanas tiesībām pēdējie gan iegūst iespēju zināmā mērā nomnieka resp. īrnieka rīcības brīvību ierobežot, jo viņiem ir tiesība aizkavēt illata izvākšanu no īrnieka jeb nomnieka ienemtām, telpām resp. gruntsgabala. Tomēr ne iznomātājam, nedz izīrētājam nepiekrīt tiesība disponēt par īrnieka mantām.

Turpretīm, īrnieks, kas irē mēbelētu dzīvokli, iegūst disponēšanas tiesību par dzīvoklī esošām mantām, jo viņš tās lieto priekš sevis. Dzīvokļa izīrētājs līdz ar to zaudē rīcības iespēju, un proti, tamdēļ, ka viņš nespēj vairs izlietot savu faktisko varu par mantām tādā veidā, kā to izlieto īrnieks. Ja sakarā ar šo ir iespējams aprakstīt šādam iznomātājam piederošās mantas par īrnieka parādu, tad tas nebūt nenozīmē kādu pārestību iznomātājam, jo viņš pats ir radījis tādu stāvokli, labprātīgi nododot disponēšanas iespēju par mantām īrniekam. Viņa stāvoklis ir tāds pats, kā, piemēram, veikalnieka, kas izīrē mēbeles. Ja pielaistu citādu stāvokli, tad tas novestu līdz tam, ka piedzinējam būs ņemta iespēja aprakstīt arī pašam īrniekam piederošās un irētā dzīvoklī ienestas mēbeles.

Līdzīgs stāvoklis ir arī mēbelētās istabas īrniekam attiecībā uz mēbelēm, kas atrodas izīrētā istabā, jo arī šīs irē netikai telpu, bet arī pašas mēbeles.

Jautājumam par to, kā jārikojas tiesu izpildītājam, izdarot piedziņu pret vienu no laulātiem, dzīvojošiem kopdzīvoklī, Civ. Proc. Nol. veltīts 1124. pants, kas nosaka, ka Latgalē aprakstama visa kustama manta, kas atrodas viņu dzīvoklī, izņemot otrā laulātā drēbes un tās lietās, par kuŗām doti ticami pierādījumi, ka tās pieder paradniekam, bet Vidzemē, Kurzemē un Zemgalē šinī gadījumā jāievēro civillikumu noteikumi par mantiskām

attiecībām starp laulātiem, pie kam tiek norādīts, kādi isti likumu noteikumi jāievēro.

Izejot iz tā, ko mēs konstatējam augstāk, ir jāsaka, ka šī panta norādījumi attiecībā uz Vidzemi, Kurzemi un Zemgali nav uzskatāmi par apmierinošiem, jo izrādās, ka lai pareizi izpildītu likuma priekšrakstu, tiesu izpildītājam ir jāatrisinā tādi jautājumi, kas viņam, tiešām, nevar būt pa spēkam. Piem., Civ. Proc. Nolik. 1124. p. nosaka, ka tiesu izpildītājam jāievēro arī Civ. lik. 27. p., kas runā par sievas atsevišķu mantību (bona receptitia) un tas nozīmē, ka, izdarot aprakstīšanu kopējā laulāto dzīvoklī par vīra parādiem, tiesu izpildītājam ir jākonstatē, vai kādas no piedzinēja uzdotām mantām nepieder pie sievas atsevišķās mantības, kādu apstākli konstatējot, viņam no aprakstīšanas jāatturas. Bet kādā veidā to tiesu izpildītāja var konstatēt? Atrisināt šādu jautājumu bieži vien ir ļoti grūti netikai uz vietas, bet pat tiesa pēc ilgās tiesāšanas, pēc tam, kad nopratināti vairāki liecienieki un pārbaudīti dokumentariski pierādījumi. Sakarā ar šo es atrodu, kā daudz labāk ir likumdevējam izdevies noteikums, kuŗš attiecas uz Latgali.

Nupāt minētais jēdziens „Gewahrsam“, kuŗu mēs tagad konstatējam Civ. Proc. Nolik. 1233. pantā, ir sastopams ne tikai vienīgi tur. Tas ir atrodams arī Krimināllikumos, piemēram, zādzības institūtā.

Zādzību parasti definē kā svešas kustamas mantas atņemšana no citas personas valdīšanas; lai būtu zādzības sastāvs, ir nepieciešams, lai manta atrastos kādas citas personas (ne zagļa) valdīšanā. Istenībā šāda definīcija nav visai pareiza; arī šeit pareizāki būtu runāt par dispozīciju, bet nevis par valdīšanu. Vācu literatūra tā arī dara. Piem., Francis Liszt savā „Lehrbuch des deutschen Strafrechts“, lp. 443, raksta: „Diebstahl ist Eigentumverletzung durch rechtswidrige Aneignung einer fremden beweglichen Sache, welche zu diesem Zwecke erst durch Wegnahme in den Gewahrsam des Täters gebracht werden muss“, „die Sache darf sich nicht in dem Gewahrsam des Diebes, sie muss sich in dem Gewahrsam eines

anderen befunden haben“.

Tagancevs savos komentāros (lp. 1251) apgalvo, ka „vladenije imuščestvom možet bitj ili na pravach sobstvennika, cum animo rem sibi habendi, ili že sastojatj v prostom faktičeskom deržanii veščj; narušenije jevo ne toľko v pervom, no i v poslednem smisľe dostātočno dľa poņatija vorovstva“, Notā būtu, otrādi, jāsecinā, ka nevar būt runas par zādźību tanīs gadījumos, kad manta atrodas paša delinkventa faktiskā turēšanā (Tagancevs, lp. 1251): „Etim dľa vorovstva stavitsja uslovije, čto čužāja vešč dolžna nachoditsja vo vladenii ņe vinovno, a kakovo nibutj inovo licā“. Bet tāds secinājums ir nepareizs, jo vienkāršā mantu turēšana pēc paša Taganceva atzinuma (turpat lp. 1250) neglābj zagļa no soda par zādźību, proti, mantu turētāji, kas likumīgi patur pie viņiem esošas svešas mantas, atzīstami par zagļiem, un nevis par piesavinātājiem. Skat. arī Latvijas Senāta 1922. g. spz. Gureviča l. № 141.: „Atrodot par pierādītu, ka apsūdzētais piesavināšanas nolūkā paņēmis cietušam piederošu malku, kuŗu pēdējais bija nodevis apsūdzētā uzraudzībā, Apgabaltiesa uz šo noziedzīgo nodarījumu pareizi attiecinājusi Sodu lik 581. p. 2. d, ar ko izslēgta Sodu lik. 574. panta piemērošana viņa nodarījumam“.

Tā tad tam apstāklim, ka delinkvēnts vienkārši tikai tura mantas savās rokās, neatsvabinā viņu no atbildības par zādźību. Lai viņu varētu sodīt par piesavināšanos, vajaga vēl kaut kas, kas ir vairāk par vienkāršu faktisko turēšanu. Un tas ir taisnī „Gewahrsam“ — dispoņēšana.

Mēs esam konstatējuši, ka Civ. Proc. Nolik. 1233. pantā vārda „valdīšana“ vietā, istenībā būtu jāstāv vārdam „rīcība“ jeb „dispoņēšana“. Bet paceļas jautājums, vai ar šo konstatēšanu vien pietiek, — vai ir pielaižams praksē norēķināties ar burtisku likuma tekstu, kuŗā skaidri pateikts, ka tiesu izpildītājam jāreķinājas ar „valdīšanu“. Šis jēdziens ir jurisprudencē pilnīgi noteikts un patvaļīgu tulkojumu nepielaiž. Sakarā ar šo, tīri formeli

ņemot, mums ar likuma izteikumu jārēķinājas līdz kāmēr tas nav ticis grozīts, jo likuma iztulkošana pretēji viņa burtiskam tekstam nav pieļaujama. Sakarā ar šo paceļas jautājums par likuma grozīšanu likumdošanas kārtībā.

No visa augšā teiktā būtu iānāk pie slēdziena, ka tas ir yēlams.

IV.

Mēs esam konstatējuši, ka tiesu izpildītājam, aprakstot kustamu mantu, jāvadas no disponēšanas jēdziena.

Bet nu paceļas jautājums, vai šī pazīme vienmēr dos labus rezultātus: vai, meklējot pēc šīs pazīmes un atrodot to pie parādnieka, tiesu izpildītājs arī tiešām vienmēr izdarīs aprakstīšanu pareizi. Bez šaubām, nē. Vienmēr būs jārēķinājas, ka tiesu izpildītājs, pareizi konstatējot disponēšanas pazīmi, tomēr aprakstīs parādniekam svēšu mantu, jo arī šai pazīmei, nekādā ziņā nevar pierakstīt neapšaubamu, absolūtu nozīmi: pirmkārt, ne vienmēr tas, kas disponē par mantu, ir tās īpašnieks un, otrkārt, ja jau disponēšanas jēdzienam būtu tāda universāla nozīme īpašuma tiesības konstatēšanā, tad, bez šaubām, jau sen būtu to izlietojuši vindikācijas prasībā. Bet, kā zināms, šinī prasībā jautājums par to, kas disponē par mantu, ir pilnīgi irelevants; īpašuma tiesības tiek pierādītas citiem līdzekļiem. Bet neskatoties uz visu to nedrošību, kas saistīta ar īpašuma tiesību konstatēšanu, ar disponēšanas jēdziena, kā pazīmes, palīdzību, tomēr jāsaka, ka tas ir vienīgi pareizs atrisinājums. Ar šām nepareizībām jārēķinājas kā ar nepieciešamu ļaunumu. Un tamdēļ vēl romiešu juristu norādījums „sed ille debet dici, ubi controversia est de pignore, id dimitti debere et capi aliud, si quod est sine controversia“ (15 § 4 i. f. D. 42. l. de re jud.) jāuzskata, kā dots tikai aiz lietderības.

Norādot Civ. Proc. Nolik. 1233. pantā, kā jārikojas tiesu izpildītājam, aprakstot kustamu mantu, likumdevējs, tāpat kā mēs, šaubas par to, vai viņa rīcība būs pareiza, un tamdēļ jau nākošā 1234. p. steidzas atrunāties, norā-

dot, ka trešai personai, kas atrod, ka aprakstīta manta pieder viņai, var panākt mantas atsvabināšanu no aresta, pieradotsavas īpašuma tiesības tiesā, Tāda pati iespēja panākt lietas izšķiršanu tiesā, ir arī piedzinējam, — ja tiesu izpildītājs bija liedzis mantu aprakstīt aiz tā iemesla, ka bija atradis, ka manta neatrodas parādnieka valdīšanā resp. disponēšanā. Šinī gadījumā tiesu izpildītājam ir pienākums, uz piedzinēja lūgumu, pieprasīt no trešās personas atsauksmi, vai pie viņas neatrodas parādnieka mantas un, gadījumā ja tā dod negatīvu atbildi, piedzinējs var šo atsauksmi atspēkot prasības ceļā tiesā, pieradot, ka viņa uzdota un pie trešās personas atrodošās un neaprakstīta manta pieder parādniekam, — panākot prāvas veikšanas gadījumā mantas aprakstīšanu.

Pie tādiem apstākļiem var izlikties uz pirmā acu uz metiena, ka pašas aprakstīšanas faktam nav sevišķi svarīgas nozīmes, jo, ja strīds starp piedzinēju un trešo personu ir nopietns, tad lietai tik un tā galu galā jānonāk tiesā un, kā vienā, tā arī otrā gadījumā, strīds ies starp vienām un tām pašām personām par vienu un to pašu jautājumu: kam pieder īpašuma tiesības uz aprakstīšanai uzdoto mantu. Bet katrs jurists teiks, ka tas tā nav. Ir liela starpība, vai piedzinējam izdodas aprakstīt mantas, kā parādniekam piederošu, jeb nē.

Kreditora stāvoklis, kas ir panācis mantas aprakstīšanu, ir daudz labvēlīgāks: pirmkārt, viņš ir brīvs no pūlēm un izdevumiem, kas saistīti ar prasības celšanu, viņam tikai jāgaidā, kā mēr uzbrūks pretinieks — kā mēr trešā persona iesniegs intervencijas prasību —, bet galvenais ir tas, ka šinī gadījumā onus probandi nākamā intervencijas prāvā gulstas nevis uz viņu, bet gan uz trešo personu, kā uz prasītāju. Ja, turpretim, manta netiek aprakstīta, visus nupat minētus procesuālus labumus iegūst trešā persona un gļūta cīņa jāuzsāk piedzinējam.

Izejot iz sacīta, mēs varam teikt, ka mantas aprakstīšanas faktam, kā tādām, ļoti daudz gadījumos ir tikai procesuālā nozīme, un proti, sekošā. Ja stājoties pie kustamas mantas aprakstīšanas, piedzinējs uzduras uz iebil-

dumu, ka manta pieder trešai personai, tad ar šī iebilduma ievērošanu jeb neievērošanu no tiesu izpildītāja tiek izšķirts, kādas pozīcijas nākamā galvēnā cīņā, tiesā, ieņems jeb var ieņemt piedzinējs un kādu ieņems viņa pretinieks, trešā persona. Lai ieņemtu labvēlīgu pozīciju, — i piedzinējam, trešai personai — jācenšas: piedzinējam — panākt mantas aprakstīšanu, bet trešai personai — tiesu izpildītāja atteikšanos mantas apķīlāt. Cik liela nozīme ir šai cīņai ap mantas aprakstīšanas faktu, rāda tas, ka ļoti un ļoti bieži vai nu piedzinējs jeb trešā persona noliek ieročus jau tūlī pēc tam, kad izradījis, ka viņš nav varējis panākt savu šinī pirmā piedziņas stādijā. Katram tiesu izpildītājam ir zināms ļoti daudz, gadījumu, kad trešās personas, kas pie aprakstīšanas cēlušas enerģiskus protestus pret aprakstīšanu, apgalvojot, ka mantas piederot viņām, tomēr intervencijas prasības neiesniedz, pielaižot, lai mantas pārdod ūtrūpē. Nav vērts tālāk cīnīties, ja pirmā kauja ir zaudēta! Tik pat daudz piedzinēju, ja ne vairāk, apmierinājas un izbeidz cīņu pēc tam, kad izradījis, ka nevar panākt aprakstīšanu.

Cik svarīga nozīme ir tam, vai manta tiek aprakstīta jeb nē, ir redzams arī no tam vēl. ka likumdevējs ir izraudzījis vēl vienu tiesu izpildītāja darbības korektīvu, un proti, sūdzību par tiesu izpildītāja rīcību attiecībā uz Civ. Proc. Nol. 1233. panta noteikumu izpildīšanu. Pēc likumdevēja uzskata, trešai personai un piedzinējam jāķeras pie pēdējā līdzekļa savu tiesību apsargāšanai — pie prasības celšanas tiesā — tikai tad, ja galīgi noskaidrots, vai tiesu izpildītāja rīcība ir bijusi pareiza, proti, vai viņam ir bijusi tiesība mantu aprakstīt resp. neaprakstīt. Aprakstīšana uzskatāma par likumīgi izdarītu tikai tad, ja manta atradusēs parādnieka disponēšanā un ieinteresētām personām dota tiesība, neiesniedzot tiesā prasību, lūgt tiesu blakus sūdzības kārtībā pārbaudīt aprakstīšanas resp. atteikšanas no aprakstīšanas pareizību. Tamdēļ sūdzības nozīme par tiesu izpildītāja nepareizu rīcību meklējama vienīgi tikai tīri procesuālā jautājumā — onus probandi sadalīšanā nākamā eventuālā intervencijas prasībā: ar so sūdzību tiek izšķirts,

vai tiesu izpildītājam bija tiesības mantas aprakstīt, jeb nē un līdz ar to — kas nākamā eventuālā intervencijas prasība būs prasītājs un kas atbildētājs, trešā persona jeb piedzinējs. Pārlicināties, ka šai sūdzībai ir tikai šāda nozīme, var viegli, ja ņemtu vērā, ka galgalā ar viņu nebūt netiek izšķirts, vai konkrētā manta vispārī var noderēt par piedzinēja prasījuma apmierināšanas objektu, jo: 1) ja manta ir aprakstīta, un trešās personas sūdzība tiek ievērota, piedzinējam vēl paliek ceļš lūgt tiesu izpildītāju pieprasīt no trešās personas atsaukumi Civ. Proc. Nol. 724. p. kārtībā un ir taču iespējams, ka apstrīdot šīs atsaukšanas pareizību prasības ceļā, viņam izdosies pierādīt, kā manta pieder parādniekam, neskatoties uz to, ka viņš šo sūdzības lietu ir zaudējis; 2) ja manta nav aprakstīta un uz piedzinēja sūdzības pamata tiek nolemts, mantu aprakstīt, tad arī šinī gadījumā ir iespējams, ka trešā persona, varēs prasības ceļā pierādīt savas īpašuma tiesības, atkal neraugoties uz priekš viņa nelabvēlīgo iznākumu sūdzības lietā.

Vis tas rāda, ka sūdzības par nepareizu tiesu izpildītāja rīcību vienīgais *raison d'être* ir, lai sagatavotu likumam atbilstošu un pareizu onus probandi sadalīšanu nākamā prasībā par īpašuma tiesībām.

Mūsu tiesu praksē šī sūdzība neskatoties uz viņas lielo nozīmi, tomēr nav iemīļota, un, man šķiet, var droši teikt, ka tas netiek tamdēļ, ka tiek pārprasta viņas juridiska daba. Sakarā ar šo un lai pareizāki novērtēt šo institutu, atļaušos taisīt dažas piezīmes:

1) Vispirms jāatmet ļoti bieži sastopamais uzskats, ka sūdzībai par tiesu izpildītāja rīcību ir it ka disciplinārlietas raksturs proti, ka viņa itkā vērsta personīgi pret tiesu izpildītāju. Šis uzskats ir maldīgs:

a) šīs sūdzības paredzētas Civ. Proc. Nol. un tamdēļ padotas tikai Civilprocesa nolikumiem un viņiem nevar būt nekāds sakars ar disciplinārlietu;

b) sūdzības par tiesu izpildītāja rīcību, pēc kuņām tas atbild personīgi, paredzētas Tiesu iekārtas likumā 253. p. (330) p. un tiek iesniegtas Apgabaltiesas Priekš-

sēdētājam, kā mēr šīs kategorijas sūdzību mērķis ir vienkārši atjaunot sūdzētāju tiesības; viņās iesniedzamas nevis priekšniecībai, bet tiešai pēc piekritības (Civ. Proc. Nol. 224. p.).

Tā tad sūdzības par tiesu izpildītāja nepareizu rīcību nav vis sūdzības ex maleficio, bet vienkāršā controversia de possessione, („dispositione“), līdzīgi tam, ka rei vindicatio resp. intervencijas prasība ir controversia de proprietate. Sūdzība par tiesu izpildītāja rīcību ir tik pat maz vērsta pret viņu personīgi, kā piem., appellācijas sūdzība pret I. instances tiesnesi. Vārbūt šī sūdzība ir dabūjusi šādu tiesu izpildītāja personīgas lietas piegaršu tamdēļ, ka tā nosaukta par „sūdzība par tiesu izpildītāja nepareizu rīcību“. Lai tādas piegaršas nebūtu, būtu varbūt labāk viņu nosaukt vienkārši par blakus sūdzību.

2) Ņemot vērā, ka šīs sūdzības mērķis ir nevis sūdzēties par tiesu izpildītāja maleficiūm, bet atjaunot ieinteresētās personas tiesības, par pusēm pie sūdzības caurskatīšanas uzskatāmi vienīgi piedzinējs un trešā persona, un būtu nepareizi prasīt no tiesu izpildītāja, lai viņš šīni proceskārtībā taisnotos un pieradītu, ka viņš rīkojies pareizi. Pienākums pieradīt, ka tiesu izpildītājs ir rīkojies pareizi resp. nepareizi, ir tikai pusēm, vai nu piedzinējam jeb trešai personai (atkāribā no tam, kas no viņiem sūdzību ir iesniedzis.)

Tāpat nepareizi ir, ja tiesu izpildītājs tiek pie šīs sūdzības caurskatīšanas nopratināts kā liecinieks, līdzīgi tam, ka būtu nepareizi, ja otrā instancē ņemtu kādu dalību pirmās instances tiesnesis. Katra cilvēka daba ir vēlēšanas, lai viņa rīcību atzītu par pareizu, un tamdēļ no tiesu izpildītāja ir pilnīgi dabīgi sagaidīt, ka viņš tīri instinktīvi, arī pie labākas gribas, ieņems tādu pozīciju, kas var novest pie sūdzības noraidīšanas. Bēt tādā gadījumā var ciest tiesu izgildītāja, ka darbinieka tiesāi autoritāte, ja tiesa būs spiesta viņa liecībai neticēt. Vienīgu dalību, kuŗu tiesu izpildītājs var ņemt pie šīs sūdzības caurskatīšanas, ir, pēc manām domām, tas, ka no viņa var tikt prasīti paskaidrojumi (atsauksmes veidā) par

apstākļiem, kas devuši viņam pamatu rīkoties tā jeb citādi. Šiem paskaidrojumiem piešķirama tāda pati nozīme, kā tiesas sprieduma motīviem.

3) Kāda ir šīs sūdzības juridiska daba? — uz pirmo acu uzmetiena izliekas, ka šī sūdzība ir posesorisks interdikts, jo ar viņu tāpat, kā ar interdiktū tiek aizsargāta valdišana. Šādam uzskatam var būt jo vairāk pamata, ka pēc mūsu likumiem posesorisku aizsardzību bauda netikai possessio, bet arī detentio (Civ. Lik. 626. p. 1925- gadā 27. oktobra redakcijā).

Bet tas tā nav. Vispirms pie interdiktīem iet strīds par to, kam pieder strīdus mantas valdišana kāmēr, šeit sūdzības priekšmets ir jautājums par to, kas disponē par mantu, bet, kas ir galvenais, interdiktī tiek doti valdītājam pret nevaldītāju, kāmēr sūdzības par tiesu izpildītāja rīcību var celt ne tikai tā persona, kas apgalvo, ka viņam dispozīcija (trešā persona) i bet arī piedzinējs kas apgalvo, ka viņa pretiniekam — trešai personai — nav disponēšanas.

Sūdzība par nepareizu tiesu izpildītāja rīcību ir tamdēļ nevis tikai sūdzība par traucēto disponēšanu, bet gan vienkāršs lūgums dēļ fakta atzīšanas, proti, sūdzētājs lūdz atzīt viņa apgalvoto mantas faktisko stāvokli un mantas atsvabināšanu no aresta resp. tiesas rīkojums tiesu izpildītājam mantu aprakstīt ir tikai šīs atzīšanas sekas.

Ir ļoti interesanti, ka savā vēsturiskā attīstībā interdiktī ir kadreiz izpildījuši tādu pašu funkciju, kā mūslaiķu sūdzības par tiesu izpildītāja rīcību. Proti, praetors deva interdictum retinendae possessionis tanis gadījumos, kad jautājums par to, kas no partiem valda par mantu bija strīdīgs un vajadzēja konstatēt, kam vindikācijas prasībā jābūt prasītājam un kam atbildētājam. Noteiktu liecību par to dod Gajus: Caius Inst. IV. § 148.: „Retinendae possessionis causa solet interdictum reddi, cum ab utraque parte de proprietate alicuius rei controversia est et ante quaeritur uter ex litigatoribus possidere et, uter petere debeat“. Šinī gadījumā deva interdictum uti possidetis et utrubi.

Ja arī varētu saskaitīt valdīšanas traucēšanu tānī apstākļi, ka piedzinējs liedzas atsvabināt no aresta mantas, kas atrodas trešās personas valdīšanā, tad tomēr trešai personai nekādā ziņā nevar celt kādu interdiktū pret piedzinēju, jo traucēšana nenotika no viņa puses „nec vi, nec clam, nec precario“, kā arī ne dolo. Labvēlīgais stāvoklis, kuŗu ieņēmis piedzinējs, panākot mantas aprakstīšanu, radies nevis caur trešās personas valdīšanas traucēšanu, bet vienīgi caur formeli nepareizu tiesu izpildītāja rīcību. Tamdēļ šeit meklēt posesorisku aizsardzību būtu galīgi nepareizi.

4) Cik zinams, intervencijas prasībā ļoti bieži tiek spriests par to vai šī prasība nav celta fiktīvi, proti, vai tas darījums, uz to kuŗa pamata prasītājs ieguvīš strīdus mantu īpašuma tiesības, nav noslēgts tikai izskata pēc un tamdēļ uz Civ. lik. 2951. p. pamata nederīgs. Vairākums intervencijas prasību liktenis atkarājas vienīgi no šī jautājuma atrīsināšanas.

Iztīesājot sūdzību par tiesu izpildītāja rīcību, par sūdzības fiktīvitāti runāt nenākas. Šeit tāpat, kā pie interdīktiem, tiesai jākonstatē nevis kādas sūdzētāja tiesības, bet gan tikai faktisko apstākļi jo disponēšanas jautājums ap kuŗu šeit iet strīdis, ir jautājums par faktu un nevis par tiesību. Bet faktiskais apstāklis, kā tāds, nevar būt fiktīvs: viņš vai nu pastāv, jeb nepastāv-tertium non datur-fiktīvs viņš nevar būt; atsaukšanās uz Civ. lik. 2951. p. šeit būtu nevietā, jo tas runa tikai par „gribas izteikumiem,“ -ne par faktiem.

Šai ziņā šeit ir pilnīga analogija ar posesoriskiem interdīktiem, kas aizsarga „katru valdījumu, neatkāriģi no tā rakstura, t. i. vai tas ir tiesīgs vai prettiesīgs, taisnprātīgs vai netaisnprātīgs“. (Civ. lik. 681. p).

V.

Šī darba mērķis bija apgaismot, kādā veidā atrīsinājas problēma, kas radusēs sakarā ar to ka, no vienas puses, tiesu izpildītājam nav tiesības un pienākuma

konstatēt. kam pieder īpašuma tiesības uz aprakstīšanai uzdotām mantām, un ka, no otras puses, mantas piederība pie parādnieka mantas ir pirmais priekšnoteikums pareizai piedziņai.

Bet nevar būt šaubas, ka zinamos gadījumos kreditoram ir saimnieciski dibinātas intereses, lai tiktu aprakstītas viņam pašam piederošās un parādnieka rokās atrodošās mantas, lai saņemtu apmierinājumu no šīs mantas pārdošanas ūtrūpē. Tas bieži notiek, piemēram, tādos gadījumos, kad kreditors ir pārdevis parādniekam mantu uz nomaksu, rezervējot sev īpašuma tiesības uz to līdz galīgai pirkšanas summas samaksai. Bieži šādam kreditoram ir netik izdevīgi celt tiesā prasību dēļ pirkšanas-pārdošanas līguma atcelšanas un mantas atpakaļdošanas, cik iesūdzēt parādnieku dēļ pirkšana cenas samaksas, un vērst piedziņu uz šo objektu, kas, ja parādniekam citas mantas aprakstīšanai nav, bieži taisnī aicinā vērst uz viņu piedziņu. Jāaizrādā, ka zinātnē šai ziņā pastāv lieli strīdi, jo nevis tas, kas ir saimnieciski praktisks, ir arī likumīgs.

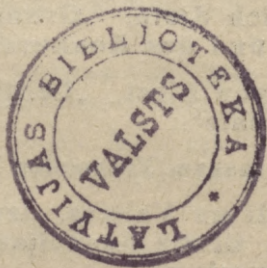
Mēs šajā ziņā esam laimīgi, jo mūsu materiālie likumi dod kreditoram iespēju vērst piedzišanu uz viņam piederošām mantām, proti Civ. lik. 3843. p. nosaka, ka izņēmuma kārtā atzīstams par spēkā esošu savas pašas lietas pirkums, kad ar tādu pircējs iegūst valdījumu, kas piederējis pārdevējam.

Tēzes.

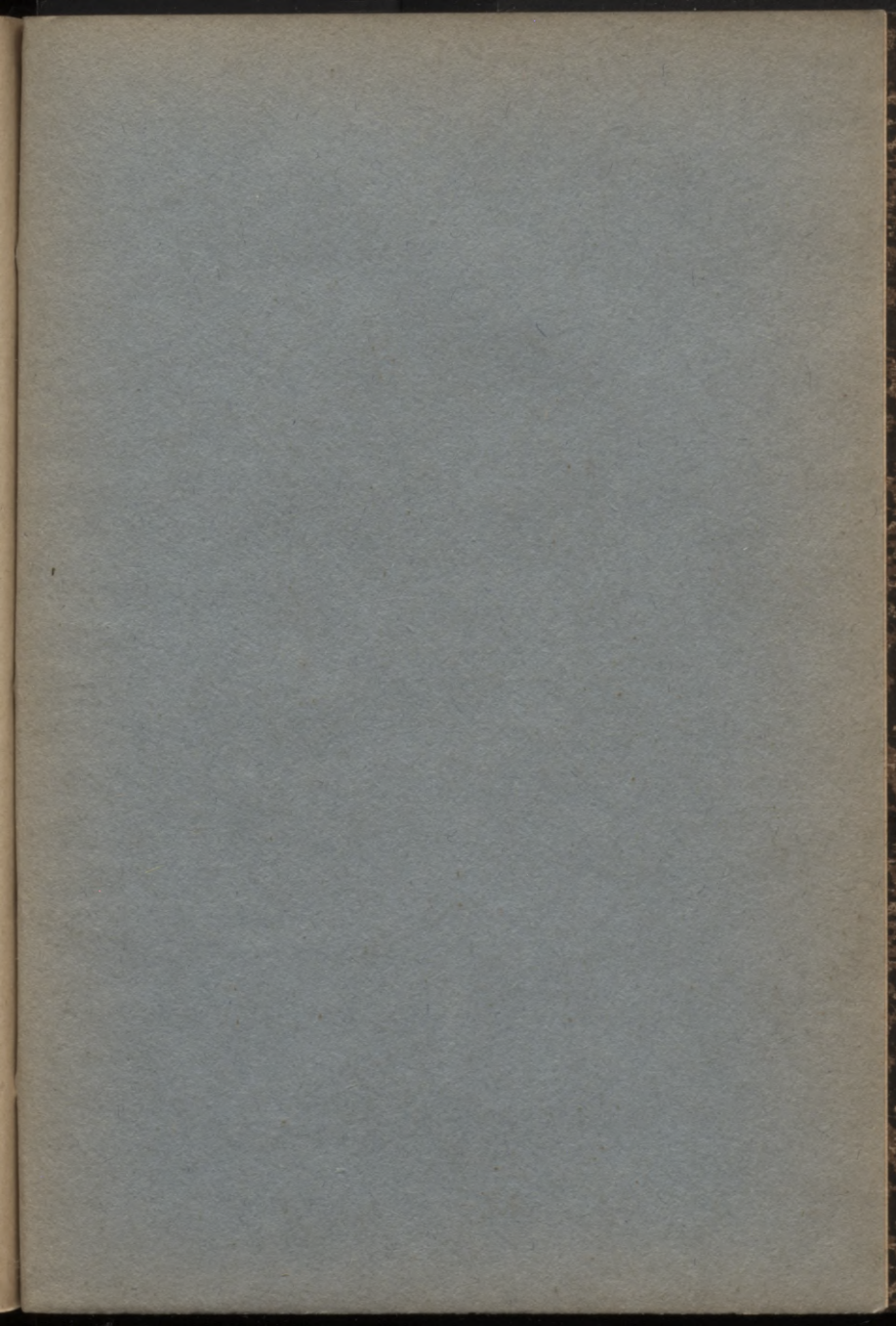
1. Vārds „valdīšana“ civ. proc. nol. 1233. p. nenozīmē ne detentio, nedz possessio, jo:
  - a) tiesu izpildītājs nav kompetents izšķirt jautājumu, vai parādniekam ir valdīšana jeb tādas nav. (civ. proc. nol. 1 p.),
  - b) tiesu izpildītāja institūts nav arī radīts šāda, samērā sarežģīta, juridiska jautājuma izšķiršanai,
2. Aprakstot kustamu mantu, tiesu izpildītājam jānodibinā, vai parādniekam ir disponēšana par to.
3. Pareizai, saskaņā ar civ. proc. nol. 1233. p. noteikumiem, kustamas mantas aprakstīšanai ir procesuāla nozīme — pareiza onus probandi sadalīšana paredzamā intervencijas prāva.
4. Šim mērķim kalpo arī sūdzība par tiesu izpildītāja rīcību Pēdējai nav disciplinārsūdzības raksturs.
5. Kreditoram ir tiesība prasīt, lai apraksta arī viņam piederošās pie parādnieka atrodošās mantas.

Literatura.

1. Richard Schmidt, „Lehrbuch des deutschen Zivilprozessrechts“.
2. Friedrich Stein, „Grundriss des Zivilprozessrechts und des Konkursrechts“.
3. Franz von Liszt, „Lehrbuch des deutschen Strafrechts“.
4. Н. С. Таганцев, Уголовное Уложение 22. марта 1903 г.
5. Konradi un Valters, „Izvilkumi no Latvijas Senāta Civilā Kasācijas Departamenta Spriedumiem“.

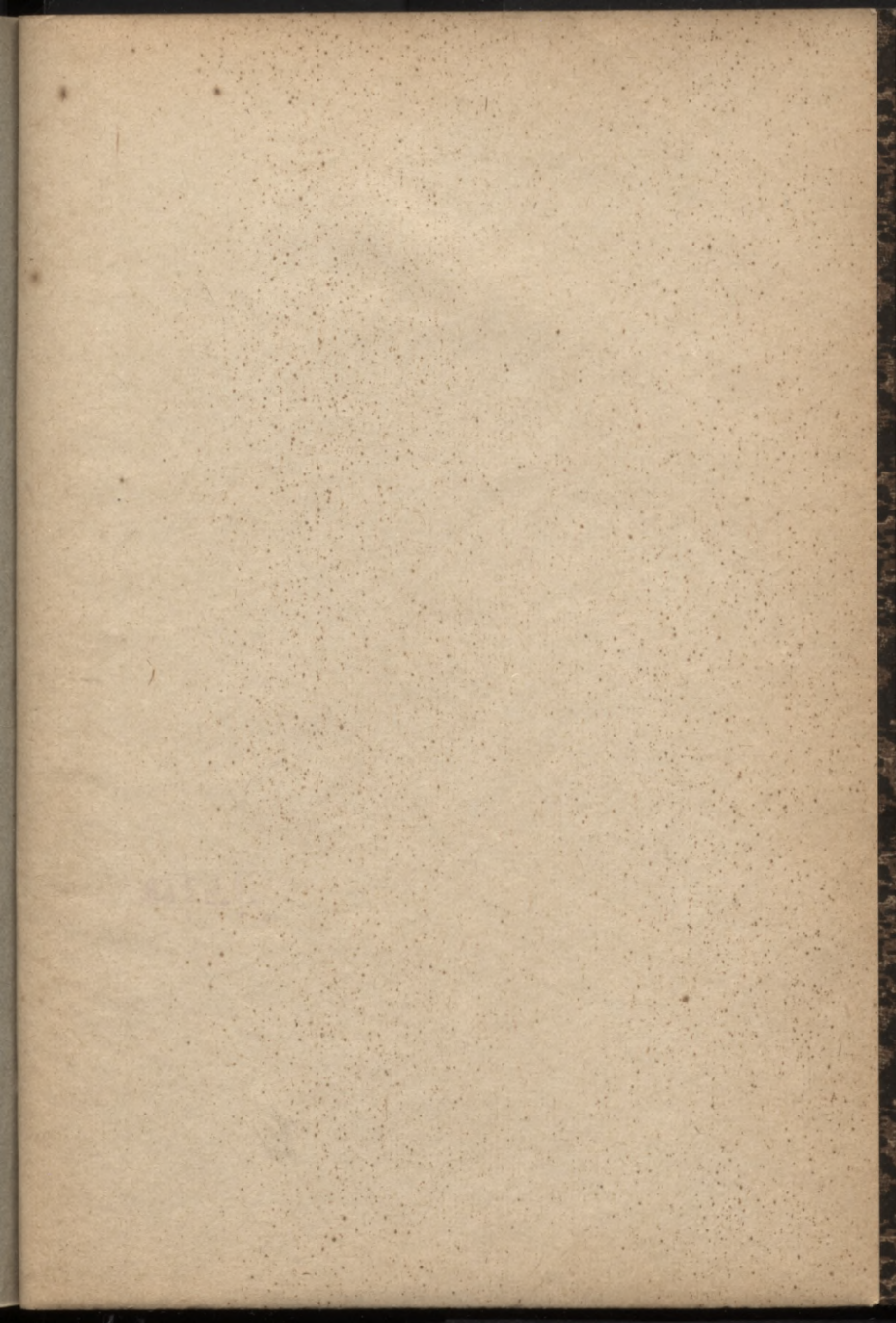
54456

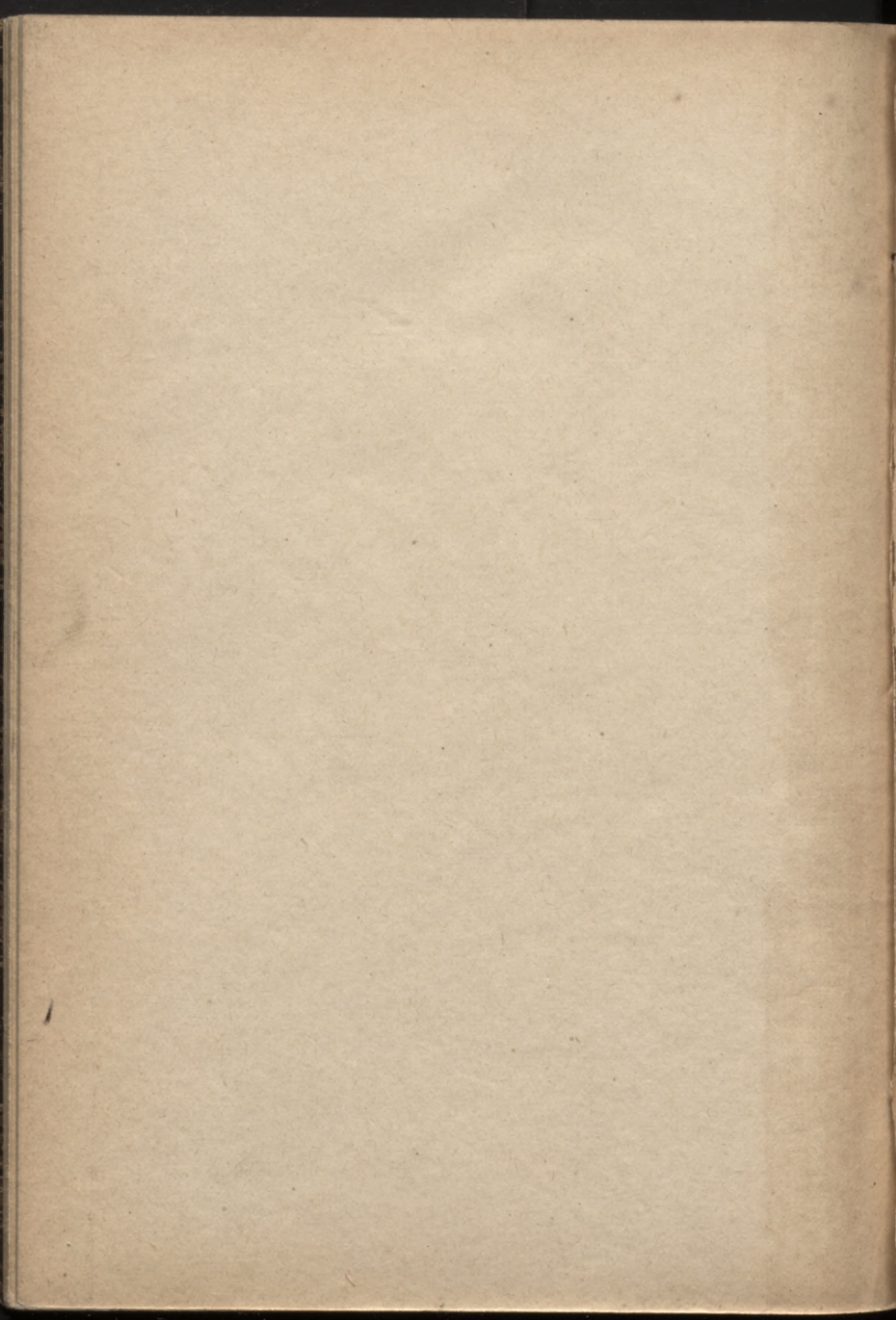

17 FEB. 1937

16 FEB. 1937

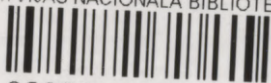
54456

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309057606